

Problém z účinků správy.

(»Přiměřené snížení úplaty« podle § 932 o. z. o.)

Dr. FRANTIŠEK ROUČEK.

Norma ústavu správy obsažena je pod marginální rubrikou »Wirkung« v § 932. o. z. o. Zákonodárce, rozeznává ve větě první mezi actio redhibitoria a quanti minoris, stanoví různé účinky. V případě prvním »die gänzliche Aufhebung des Vertrages«, ve druhém »entweder eine angemessene Minderung des Entgelts oder die Verbesserung oder den Nachtrag des Fehlenden«. Takto druhem vady určený způsob nápravy záleží tedy: buď v záměně porušeného status quo za status quo ante, nebo v nápravě porušeného status quo. Způsob posléze řečený stane se buď co do převedené věci, aby táž odpovídala tomu, v čem strany spatřují ekvivalenci mezi plněním a vzájemným plněním (smluvnímu ekvivalentu), tedy v z á j e m n ý m d o d r ž e n í m e k v i v a l e n c e (»Verbesserung«, »Nachtrag«), anebo co do úplaty, aby táž odpovídala smluvnímu ekvivalentu porušenému v přenechané věci, tedy v z á j e m n ý m s n í ž e n í m e k v i v a l e n c e (»angemessene Minderung«). Zákonodárce však nezůstává takto státi uprostřed na cestě mezi vázaností a rozvázáním smlouvy i připouští při vadě, která je »von der Art, dass er nicht mehr behoben werden kann und dass er den ordentlichen Gebrauch der Sache verhindert«, způsob nápravy co do přenechané věci i co do úplaty: záměnou porušeného status quo za status quo ante, tedy v z á j e m n ý m z r u š e n í m e k v i v a l e n c e (»gänzliche Aufhebung des Vertrages«).

Všechny tuto vypsané způsoby nápravy jsou dosti jasné až na jediný. Jím je vzájemné snížení ekvivalence. Co rozumí zákonodárce slovy »eine angemessene Minderung

des Entgelts«? Všechny pomůcky interpretační buď zcela vypovídají nám službu anebo skýtají jen přetržené nitky vedoucí k řešení problému. Ani redakční historie nedává nám světla. Tak ani předcházející osnovy. Z nich Hortenova (III. 9. 219. a III. 9. 31) normovala »Kaufpreis verhältnismässig zu vermindern.« (Srov. též Cod. Ther. III. 9. n. 398.) Ba ani pruský Landrecht, vzorný předchůdce o. z. o., v §§ 328. I. 5., 206., 951. I. 11. neskýtá žádné opory, jakž ostatně prokázal již Gruchot (Beiträge sv. 2. str. 331. a 332.). Zbývají římské prameny. O jejich místech však, jaká mohla by přijíti v úvahu, dobře poznamenává Brinz (Pandekten str. 494.), že podávají úlohu, nikoli řešení. Buď popsán je tu cíl, který správným počítáním má být dosažen, slovy »*quantum minoris emisset emptor, si sciisset*« (fr. 32. § 1. D. de evict. 21. 2., fr. 61. D. de aed. ed. 21. 1., fr. 13. pr. § 4. l. 39. D. de act. emt. 19. 1.), anebo »menší hodnota«, praví-li se, že nabyvateli jest nahraditi »*quanto minoris res fuerit*« (fr. 38. pr. § 13. D. de aedil. edict. 21. 1., fr. 25. § 1. D. de exc. rei judic. 44. 2.). Zbývá přihlídnouti k právu platnému. Zákonodárce je skoupým, praví-li jen »*angemessene Minderung des Entgelts*«, což vlastně je toliko námi nadhozeným problémem. Jinými slovy: ocitáme se tam, odkud jsme vyšli.

Přihlédněme ještě k veličinám, které při řešení naši otázky mohou přijíti v úvahu. Jest to především úplata za přenechanou věc čili konkrétněji kupní cena věci (K), mluvit o ní zákon sám slovy »des Entgelts«. Vedle ní nutně tanouti nám musí na mysli kupní cena věci po objevu vady (k), jakž již shora v pramenech římských jsme se s ní setkali a kterou Bartolus (ad A. E. 19. 1., 13.) veden k označení »*actio quanti minoris civilis*« (*quanto minoris empturus fuisset*). Posléze je to skutečná hodnota věci bezvadné (S) a věci po objevu vady (s), jež téhož Bartola přiměly k označení »*actio quanti minoris praetoria*« (*quanto minoris res est*).¹⁾

Z veličin, které právě pověděny byly, jest to kupní cena věci před objevem vady (K), jež má být zmenšena o neznámé x. Že jedná se o K, vyjadřuje zákon slovy »des Entgelts«, o faktoru x praví však skoupě, že (*Minderung*) musí být přiměřená (*angemessene*). Uvážíme-li, že veličina

¹⁾ Srov. Donellus de aed. ed. c. 6.

»k« vlastně jest jednou z možností kvanta »x« v rovnici $k = K - x$, objeví se nám tedy jen ve vztahu $x = K - k$, i odpadne možná relace $x = S - k$. Zbývají ještě dvě možnosti: buď $x = S - s$ (rozdíl hodnot věci bezvadné a vadné) anebo $x = K - s$ (rozdíl kupní ceny a hodnoty věci vadné). Přihlédneme-li k faktorům, s nimiž v každé z uvedených tří možností počítáme, můžeme nazvati počítání »S — s« objektivním, »K — s« smíšeným, »K — k« smluvním.

Tím problém vykrystalisoval nám ve tři možnosti početně dosti obmezené, aby bylo možno věnovati se jejich zevrubné kritice. Se všemi třemi možnostmi v literatuře se setkáváme. Počítání objektivní zdá se přijímati Sintenis (Civiltrecht sv. 2. str. 618. vyd. 2.).²⁾ Smíšené hájí zejména Unterholzner (Schuldverhältnisse, sv. 2. str. 278. č. 3.), Förster (Theorie und Praxis, sv. 1. str. 491. a sl., vyd. 3.) a j. v. Konečně k smluvnímu se kloní především Windscheid (Pandekten § 394. 1. pozn. 1.), Bähr (v Archiv für prakt. Rechtswissenschaft sv. 7. str. 67. sq.), jakož i Hoffmann (tamtéž sv. 4. str. 181. a sl.). V pravdě každé z uvedených počítání má určité své oprávnění, jak ihned poznáme.

Byla-li koupena věc za 100 Kč (K), která ve stavu bezvadném měla by cenu 110 Kč (S), jsouc však vadnou má cenu jen 55 Kč (s), pak úplata 100 Kč snížila by se při počítání objektivním o $x = S - s = 55$, zaplatilo by se tudíž za věc $K - x = 45$; kdežto při počítání smíšeném $x = K - s = 45$, čili úplata by po té činila $K - x = 55$. Za druhý způsob (smíšený) přimlouvala by se úvaha, že kupující nabídl cenu K jen za předpokladu bezvadnosti věci, což zejména stává se markantním, koupí-li na př. krávu mající cenu 110 Kč za 130 Kč, ana je zvláště dobrou k tahu, a ukáže se, že se k tahu nehodí. Tu je zajisté na místě nepočítati $x = 100 - 80$, nýbrž $x = 130 - 80$, předpokládáme-li, že $s = 80$. Ukáže-li se ale, že kráva je sice dobrou k tahu, ale má jinou vadu, pak naopak bylo by přijímati počítání objektivní $x = 100 - 80$.

V příkladech přihlíželi jsme jen k možnostem počítání

²⁾ »Rücksichtlich der Minderung des Preises kommt auf der einen Seite der wahre Wert der verkauften Sache zur Zeit des Kaufabschlusses in Betracht, auf der anderen die Würdigung des Fehlers zu derselben Zeit; es soll m. a. W. dem Käufer so viel erlassen werden, als die Sache zu jener Zeit weniger Wert war.«

objektivního a smíšeného. Porovnejme k nim počítání smluvní. Tu $x = K - k$. Faktor »k«, má-li býti ryze matematicky vyjádřen, vychází z poměrové rovnice $S : s = K : k$, tudíž $k = \frac{K \times s}{S}$. Podle toho bude $x = K - \frac{K \times s}{S}$, čili

$x = K \left(1 - \frac{s}{S}\right)$. Vyjádřeno ciferně v příkladu zprvu uvedeném $x = 100 \left(1 - \frac{55}{110}\right) = 50$. Za způsob takový přimlou-

vala by se úvaha o výsledcích (50 oproti 45 a 55) aurea via media, zvláště když resultát počítání smíšeného stojí uprostřed i v případě, kdy $K > S$ i když $K < S$, ba i tehdy, jestli $s > K$, třebas by průměr nebyl arithmetickým. Případy, kdy $S = K$ nepřicházejí v úvahu, any výsledky se kryjí, neboť při způsobu objektivním $S - s$ je vlastně $K - s$, jakž je tomu u smíšeného, a u smluvního: $K \left(1 - \frac{s}{K}\right) = K - s$.

Okolnosti uvedené ve prospěch objektivního a smíšeného počítání nikterak nebrání tomu, abychom se přiklonili ku smluvnímu. Ba nad oba způsoby plaiduje pro princip relativní okolnost, že nemůže nastati případ, aby zmenšení úplaty (x), na př. při opětné vadě, přestoupilo její částku (K), tedy aby $x > K$.

Takové řešení problému ovšem bylo by oportuním, neprávnickým, jakého použije, kdo není s to proniknouti duchem zákona a ztrne na pouhých slovech »angemessene Minderung«. I sebe lepší logická dedukce není ještě právnicky beze všeho přijatelnou. Jest však otázkou, zda opravdu zákon skýtá nějakou oporu k rozhodnutí se pro některý z uvedených způsobů počítání, když ani literatura ani judikatura žádného takového poukazu nevykazují. Uvážiti však sluší, že přímé ustanovení o actio quanti minoris dostalo se do zákona teprve §em 123. třetí dílčí novely, pročez problém nebyl pro literaturu tak nápadným, ač na druhé straně praxe častokráte musela se jím zabývat. Při bedlivé úvaze nelze než zodpověděti kladně nadhozenou otázku. Není zákon vsutku tak skoupým, jak na prvý pohled by se zdálo, nýbrž skýtá nikoli jeden, ale dva opěrné body pro interpretaci záhadného »angemessene Minderung«. Oba jsou

pro nás tím závažnější, any jsou netoliko pod touže marginální rubrikou »Wirkung«, nýbrž nalézáme je nejen v tomtéž §u 932. o. z. o., ale i v téže prvé větě.

Prvou směrnicí, kterou nám zákonodárce předkládá, jest ustanovení, že nabyvatel může žádati »entweder eine angemessene Minderung des Entgelts oder die Verbesserung oder den Nachtrag des Fehlenden«. Není dobře myslitelné, že zákonodárce se svého stanoviska spatřoval by v těchto třech možnostech kvantitativně různé elementy, naopak dlužno logicky i právnicky přijímati, že každý z těchto způsobů nápravy je vážen stejně. Jest tedy nesporno, že veličina x bude řídit se podle vady, která v jiném případě byla by zlepšením přenechané věci anebo doplněním chybícího odstraněna. Čím větší či menší bude vada věci zcizené, tím větší či menší bude zlepšení věci nebo doplnění chybícího anebo x . Jinými slovy: x je ocenění vady v e ci. Jest rozhodnouti, zda ocenění toto je ve smyslu shora již řečeném objektivní neb smíšené anebo smluvní. Právě řečená stejná váha možností skýtá oporu jen a pouze pro oceňování smluvní. Nabyvatel plnil úplatu K za věc $A + B$, auctor tutéž věc $A + B$ za úplatu K postoupil, chybí-li u věci ono B a dlužno-li je doplniti, aniž by nabyvatel anebo zcizitel mohl žádati jinou úpravu úplaty K , nelze B oceňovati jinak než $B = K - A$, tedy smluvně. Co platí o doplnění, platí o zlepšení a platí i o x , jakž vyplývá z principu stejné váhy. Dlužno za to míti, že nejen nabyvatel v případě vědomosti o vadě nabídl by kupní cenu menší o takovou diferenci smluvní, nýbrž i auctor by za takovou menší cenu kupní prodal. Odpovídá to netoliko právnícké dedukci, ale i právnímu citu. Auctor ztrátu věci $A + B$ pocítuje v ekvivalentu K , nabyvatel ztrátu úplaty K pocítuje v nabytí věci $A + B$, kdybychom tedy A nebrali jako k , ale jako s , tu buď $k = s$, v kterémžto případě oba případy se kryjí, nebo $k > s$, pak při počítání smíšeném donucovali bychom nabyvatele přijmouti na místě věci $A + B$ věc $(A + B) - (k - s)$ a to neoprávněně, ježto na druhé straně požadovali bychom od něho přenechání plné úplaty K ve prospěch auctorův. Naopak, jestli $k < s$, poškozovali bychom zcizitele a to opět neoprávněně ve prospěch nabyva-

telův. Není vůbec dobře myslitelné, aby právní řád přejímal takto funkci korrektora smluv po stránce oceňování objektu úplatně přenechaného, ať již činil by tak částečně (při principu smíšeném) anebo úplně (při objektivním), zvláště, když na druhé straně takřka důsledně provádí zásadu vázanosti smluv, třebaš tyto znamenitě odchyľují se od oceňování smíšeného neb objektivního.

Ještě jeden opěrný bod nalézáme v zákoně. Jest to ustanovení o *actio redhibitoria* na počátku téže věty: »Ist der die Gewährleistung begründende Mangel von der Art, dass er nicht mehr behoben werden kann und dass er den ordentlichen Gebrauch der Sache verhindert, so kann der Übernehmer die gänzliche Aufhebung des Vertrages fordern«. V případě takové vady x dosahuje výše veličiny K , jinými slovy $x = K$. Totéž vyjádřeno slovy znamená, že nabyvatel věda o vadě za věc nebyl by dal ničeho ($k = K - x = 0$), čili věc by nekoupil. Opačně dlužno důsledně za to míti, že auctor věci by úplatně nezczizil, jiný úmysl (*animus donandi a p.*) pak nemůže mu právní řád imputovati. Odtud tedy samozřejmý takto účinek: »die gänzliche Aufhebung des Vertrages.« Tím nutně spějeme k resultátu, že při *actio quanti minoris* v rovnici $K - x = y$ veličina y vyjadřuje kupní cenu věci po objevu vady (k), pročez $x = K - k$, způsob to počítání smluvního. Nelze přehlédnouti, že in *casuspositione* žaloby redhibiční nejedná se o věc bezcennou, kdy $s = 0$, nýbrž o skutečnost irreparability vady, která současně brání řádnému užívání věci, i že jest možným případ *actionis quanti minoris*, kdy vada sice překází řádnému užívání věci, ale není ještě neodstranitelnou (srov. slova »nicht mehr«). Nikdo zajisté nechtěl by vážně zastávati, že okamžikem, kdy povstala irreparabilitas takové vady, věc stala se objektivně bezcennou ($s = 0$). To stane se ještě patrnější, uvážíme-li, že panující mínění i judikatura skutečnosti, že věci nelze užívati řádně, staví na roveň, nelze-li věci užívati způsobem umluveným, což komise pro revisi čsl. o. z. o. přímo do §u 932. pojala.³⁾ Již

³⁾ Viz Porady o revisi obč. zákoníka, zvl. otisk z čas. Právník, roč. LX. str. 39. »a že pro ni věci nelze užívati řádně nebo o umluveným způsobem . . .« Tamtéž str. 29. č. 1 k §u 932.

tím tedy stává se počítání objektivní a smíšené nepřijatelným, jelikož předpokládají ve všech těchto případech, že $s=0$, ač v pravdě s má ještě objektivní hodnotu a to snad dosti značnou. Jestli by naopak obě tato počítání předpokládala, že veličina s v případech oněch určitou objektivní hodnotu má, unikaly by opět případy, kdy v pravdě $s=0$. Naproti tomu počítání smluvnímu nestojí v cestě žádná z takových překážek. Ono zúplna vyhovuje nauce, že v redhibici dlužno spatřovati krajní případ vzájemného snížení aequivallence, kdy $x=K$, tedy $k=0$, nechť již $s=0$ anebo $s>0$.⁴⁾ Z toho současně vyplývá, že veličina k pohybuje se mezi nejvyšší hranicí, kdy věc je bezvadnou a tudíž $k=K$, a nejnižší hranicí, kdy nabyvatel má možnost podati žalobu redhibiční a tudíž $k=0$, v každém konkrétním případě pak bude $k < K$ a $k > 0$.

Nehledíc ani k řečenému, stačí k eliminaci způsobu objektivního a smíšeného, že při posléze řečeném již v případě, kdy hodnota věci bezvadné je 100 Kč, vadné 50 Kč a koupeno bylo za 50 Kč, » k « rovnalo by se nule. Podobně u počítání objektivního. Tu vadnost nebude snad zřejmou, pokud konkrétní cena kupní blíží se objektivní hodnotě, ale objeví se, koupil-li nabyvatel výhodně za cenu, jež přibližuje se hodnotě věci vadné, takže by zmenšení úplaty vůbec nastati nemuselo.

Až dosud přihlíželi jsme k přímým opěrným bodům, jež zákon nám skýtá. Jest však v zákoně ještě element, který předkládá nám velmi závažný argument ku stejnému řešení našeho problému. Co až dosud pověděno bylo, zajiště zúplna postačilo by, abychom s jistotou jako jediné správné, spravedlivé a zákonu odpovídající počítání přijali jen ono, které pojmenovali jsme smluvní. Nebylo by však případno ztrnouti na singulární normě zákona, lze-li dovolati se pravidla všeobecnějšího, zvláště, když mnozí v literatuře častokráte i jasné znění jednotlivé normy potlačují onou všeobecnější. Opěrou, které se tuto dovoláváme, jest jak ratio legis, tak i ratio iuris. Protivné povahy faktorů

⁴⁾ Arg. § 932. věta 1. o. z. o. »gänzliche Aufhebung« a contrario »částečného« vyjádřeného dikcí »entweder eine angemessene Minderung des Entgelts . . .«

vykazuje s jedné strany princip objektivní, an počítá s hodnotami objektivními, subjektivně — ani voluntate contrahentis, ani voluntate contrahentium — nezabarvenými, se strany druhé pak způsob smluvní, an operuje s veličinami jen subjektivně — voluntate contrahentium — zabarvenými. Pokud dotýče se počítání smíšeného, odpadne, ukáže-li se nepřipustno přímo počítati s faktory té neb oné povahy, ano s oběma jejich druhy přímo operuje.

Částečně, co by zde bylo říci, již shora pověděno bylo, když zdůraznili jsme, že není dobře myslitelné, aby právní řád přejímal funkci korektora smluv po stránce oceňování objektu úplatně přenechaného, tím, že by veličiny smluvní — nebo jež by měly býti smluvní (doplnění chybícího a tím i x) — nahrazoval objektivními. Objektivní oceňování onoho *lucrum* a *onus* na straně každého kontrahenta při jednání úplatném právní řád akceptovati nemůže. Selhala by jeho funkce jakožto řádu lidí pokud možno nejvíce svobodných, kdyby tak zasahoval do osobní svobody jednajících, i jako řádu míru, an mír lidské společnosti zásadně netrvá, je-li udržována rovnováha objektivní, k němu potřebí udržovati rovnováhu společenskou, t. j. jak ji společníci sami chápají, třebas by s rovnováhou objektivní ani z části se nekryla. Formální logika, která hájila by objektivní oceňování, jest nepostrádatelnou sice služebnicí jurisprudence, ale chce-li usurpovati na místě služebnice roli královny, přivádí právo v nebezpečí, že ono vyšší svoji úlohu přehlédne a uplatní větu »*summum ius summa iniuria*«. Nelze přehlédnouti, že plnění je úplatou za vzájemné plnění (za věc přenechanou), ježto strany je tak nechávají platit, nikoli, poněvadž je ekvivalentní onomu protiplnění. To přehlízejí, kdož vycházejí od výhody proti oběti a nikoli od plnění proti úplatě, zastávajíce tak východisko ekonomické na místě juristického. Jestli ekvivalence objektivní, které má býti počítáním objektivním dosaženo, vlastně stejnoměrností mezi plněním a vzájemným plněním, měřenou podle hodnoty statků, a jak se měřítko tvoří i na čem spočívá, jest otázkou národního hospodářství. Známý jsou vývody Iheringovy, dle nichž psychologicky nutnou podmínkou k uzavírání smluv úplatných jest přesvědčení každé strany, že jest pro ni cennějším, co získá,

nežli co přenechává. Proto objektivně označovati vzájemné plnění jako ekvivalent, není subjektivně s hlediska stran dobře možným. Vždyť vzájemné plnění, které nebylo by leč pouhým ekvivalentem, nebylo by s to pohnouti stranu ku směně v širším slova smyslu. Třebas bychom se s názory takovými zcela nestotožňovali, ano nejedná se při každém úplatném jednání právním o spekulaci, nýbrž o náhled stran, že jím poslouženo bude jejich zájmům, přece uznati musíme, že i toto zájmové stanovisko vylučuje oceňování objektivní. Nabyvatel často dobře ví, oč věc přeplácí, přece však sjednává jednání právní, má zření k významnosti zájmů, jež jí ukojí.

Tomu odpovídá i slovné znění zákona v §u 932. věta 1. o. z. o. »... g ä n z l i c h e A u f h e b u n g d e s V e r t r a g e s, w e n n h i n g e g e n e i n e a n g e m e s s e n e M i n d e r u n g...«. Kdežto v případě prvého jedná se o úplné zrušení smlouvy, pomýšlí se ve druhém jen na částečné zrušení smlouvy, co tudíž se ubírá (x), je částí smlouvy a co po té zbývá, je zbytkem smlouvy. Slovné toto znění tudíž nepřipouští jakékoli ať částečné (počítání smíšené) nebo úplné (počítání objektivní) vměšování faktorů objektivních, nesmluvních. Má-li býti právní jednání zachováno v platnosti, tedy plnění a protiplnění zůstatí v mezích stranami stanovených, nutno smluvní poměr ve smyslu původní smlouvy modifikovati a nikoli zaváděti hodnotu objektivní na místě ceny, za jakou nabyvatel chtěl věc koupit a auctor prodat.

Proti úvaze z ratio legis a iuris mohlo by se nám namítnouti, že uvažovali jsme pouze protivy počítání objektivního a smluvního, čímž snad podařilo se eliminovati způsob prvý, nikoli však princip smíšený. Námitka taková zajisté padá již tím, co shora pověděno bylo, neboť princip smíšený přímo počítá s veličinou objektivní, kterou jsme právě naší úvahou eliminovali. Jest však možno, že poukáže se ku skutečnosti, že i při počítání smluvním užívajíce poměrové rovnice ($K : k = S : s$) operujeme s veličinami objektivními a jako zde částečně je připouštíme, proč nečiníme tak i u způsobu smíšeného. Zní to snad paradoxně, ale je to pravdivou skutečností, že úvaze naší z ratio legis a iuris spíše

by mohlo vyhověti počítání objektivní nežli smíšené. Jestliž výsledek posléze řečeného ryze objektivním a nepřihlíží vůbec ku smlouvě, neboť podle něho $x = K - s$, tedy bylo by po té za věc vadnou zaplatiti $K - x = K - (K - s) = s$, jinými slovy placena bude vždy objektivní hodnota věci vadné, beze všeho zřetele k tomu, zda nabyvatel ve smlouvě věc přeplatil ($K > S$) anebo velice výhodně koupil ($K < S$). To znamená, že uplatněním actionis quanti minoris zanikne každý takový výhodný kup anebo prodej smlouvou získaný, čímž poškozen bude buď nabyvatel anebo auctor. Naproti tomu — abychom zdánlivě paradoxní výrok svůj ospravedlnili — uvažme stejné okolnosti při počítání objektivním. Eventualita, kdy $K = S$ odpadá, ježto počítání tu kryje se smluvním; zbývá tedy přihlédnouti k alternativám, kdy buď $K > S$ anebo $K < S$. Při alternativě první $S = K - (K - S)$, z čehož funkce $(K - S)$ značí přeplatek. Jelikož $x = S - s$, zaplatilo by se za věc vadnou $K - x = K - (S - s) = K - S + s = K - [K - (K - S)] + s = (K - S) + s$, tedy zaplatila by se skutečná hodnota věci vadné, zvýšená o přeplatek. Při alternativě druhé $S = K + (S - K)$, z čehož funkce $(S - K)$ značí, oč nabyvatel výhodněji koupil. Ježto $x = S - s$, zaplatilo by se za věc vadnou $K - x = K - (S - s) = K - S + s = K - [K + (S - K)] + s = s - (S - K)$, tedy zaplatila by se skutečná hodnota věci vadné, snížená o to, oč nabyvatel výhodněji koupil. Jestli jsme takto prokázali nepříjemnost principu smíšeného, sami postavili jsme posledními svými vývody soka počítání smluvnímu v počítání objektivním. Tu ale odkazujeme ku všemu tomu, co shora pověděno bylo, i dodáváme ještě, že právě i ve vývodech těch vězí jen počítání objektivní, nikoli smluvní. Vždyť zkušenost již učí, že výše, oč kdo výhodněji koupí anebo prodá, řídí se dle výše skutečných cen, jsou-li tyto vyšší, stoupá i možnost vyšší oné difference a naopak. Při počítání objektivním však zůstává tato difference veličinou konstantní beze zřetele k tomu, oč skutečná hodnota věci následkem vady klesne. Všem těmto námitkám vyhovuje počítání smluvní.

Tolik o »přiměřeném snížení úplaty« podle § 932. o. z. o.